

Vonul a front

Az utcán éjjel-nappal tarka összevisszaságban ló- és ökörfogatú trének szállították a frontra a különböző lövedékeket. Újabb vendégeink érkeztek. Két magasrangú szovjet tiszt a parókiára szállásolta be magát. Mellük tele volt kitüntetéssel. Az egyik tartalékállományú lehetett; szelidebb, nyugodtabb volt, s németül is gagyogott egy kicsit. A másik aktív tiszt, hivatásos katona, aki már zárkózottabb, gyanakvóbb volt. Beszélgetésre is adódott alkalom. A hitre terelődött a szó. A tartalékosban volt valami az ortodoxból: nem vallotta magát ateistának. Örültünk ennek a kicsi fénynek. Mélyebbre már nem evezhettünk, mert a hivatásos, noha nem tudott németül, megsejtette, miről van szó, ránézett a másikra, s az már nem folytatta. A fraternizáció háborús viszonyok között súlyos bűnnek számít.

Pár nap múltán, a késő estéli órákban a szemközti házból két tizenéves segélykiáltását hallottuk. Aztán minden elcsitult. A katonák édesanyjukat, akinek a férje a fronton volt, szemelték ki áldozatul. Tőszomszédságukban egy negyven év körüli római katolikus pap lakott. Ő értesült a leghamarabb a történetekről. Bátran a tethelyre sietett, az egyik legény kezéből kicsavarta a golyószórót, s szemük előtt letörte a fegyver agyát, s így véget vetett a garázdálkodásnak. Másnap a parancsnokságra sietett a kettétört, hatástalanított fegyverrel, és átadta a város orosz parancsnokának. Az nemcsak meghallgatta beszámolóját, hanem meg is dicsérte Krisztusnak e bátor harcosát. Székéről felállt, melegen megrázta a kezét, s úgy bocsátotta el. Legyen hála Istennek ezért a papért.

Orosz és román csapatok vegyesen nyomultak előre Magyarországon területén, a nyugati front felé. Most már román tisztek és altisztek szállása lett a parókia. Velük már könnyebb volt

értekezni. Nyelvük megértése nagy segítséget jelentett a házbelieknek. Láthatólag ők is méltányolták nyelvtudásomat, amely töredékes volt ugyan, de használható. Közlékenyebbek voltak, mint szövetséges társaik, őszintén, sóhajokkal kísérve ecseteltek: mivé lett az ország, ahol végigvonult a front. Gyűlöletüket nem palástolták harcostársaik felé. Lassan fordítottam főnkörmnek beszámolóikból. A társalgásnak ismét az vetett véget, hogy valaki közülük megtiltotta, hogy a beszámolót folytassák. Úgy látszik, a román katonák sem fraternizálhattak... Pedig de ránk férne egy kis őszinte testvéri beszélgetés!

Legszebb emlékeink közé tartozik két újabb orosz katona érkezése. Bejöttek virágos udvarunkra. Megálltak a lépcsőnél, de feljebb nem jöttek. Bokáig érő, elnyűtt katonaköpeny takarta őket. A már ismert golyószóró nem lógott a nyakukban. Még az első világháborúban használt hosszú csövű szuronyos puska volt a kezükben. Gyermekkoromban ronggyá forgattuk az első világháború képes krónikáit. Mintha ez a két muzsik egyenesen onnan lépett volna házunk elé. – Hléba, hléba... – mondogatták, szájukra mutatva. Megértettük, éhesek. Kenyérrel tértünk vissza. Levették a sapkájukat, ortodox módra keresztet vetettek, s mielőtt magukba gyűrték volna a kenyeret, imádkoztak. Valami „pomiluj”-féle szavakat hallottam. Talán azt jelenti: legyen irgalmas az Isten! Ez a két imádkozó orosz Oroszország másik arca: Tolsztoj, Szolovjov, Dosztojevszkij, s az újabbak közül Bulgakov és Bergyajev világa. A szent Oroszország Messiás-váró, misztikus világának két paraszt képviselőjét láttuk bennük. Észrevettük eltitkolhatatlan örömlüket. Hálálkodva elindultak kifelé. Akkor ott ránk szakadt a bűnbánat: ezeknek csak a puszta kenyér, a többieknek friss tepertő meg karcos bor... Máris visszafordultunk, s a kamrából kolbászdarabokat hoztunk. Nem akartak hinni a szemüknek. Megint keresztet vetettek:

– Szpászibá, szpászibá... – Köszönöm, köszönöm. És mi azt mondtuk az égre mutatva:

– Nem nekünk, nem nekünk, hanem Neki... – Mikor meghallották Krisztus nevét, meghatódva néztek ránk. Nyelv nélkül is értettük egymást, közös nevünk Krisztus neve volt. „Sokat lehet tudatlanul tudni” – mondja Dosztojevszkij. Úgy

éreztük, hogy ez a két egyszerű orosz paraszt az egész hadseregénél többet tudott.

Azon a háborús délutánon a nyugati és a keleti kereszténység adott találkozót egymásnak.

Napok múltán változott a szín, a szó szoros értelmében is. Az eddigi sáros, vizes kopott egyenruhák helyett jól felöltözött, zöld egyenruhások jelentek meg. Nem szóltak semmit. Gyakorlott mozdulattal nyitottak ki minden ajtót, szétnéztek a pincében, fölmentek a padlásra, s amilyen hirtelen jöttek, úgy el is tűntek. A katonai KGB, a biztonsági szolgálat emberei voltak.